

AT GIVE BØRN RET

Af: Trine Natasja Sindahl, cand.psych.
og Ingrid Hartelius Dall, cand.jur.

En rapport om de
rettighedsspørgsmål
børn henvender sig til
BørneTelefonen med

Børns Vilkår
FOR BØRN I DANMARK

Børn henvender sig til BørneTelefonen med alt hvad de har på hjerte: kærester, lektier, vold, kriminalitet, sjov og ballade. I denne undersøgelse sætter vi spot på hvilke rettighedsspørgsmål de stiller til rådgivningen. Det er altså ikke os, der har spurgt børnene, men børnene, der har spurgt os. Nogen gange direkte – andre gange indirekte. Det er nemlig ikke altid at børn kender deres rettigheder endsige ved, at de har rettigheder. Vi har undersøgt kvalitative casebeskrivelser fra mere end 800 samtaler på BørneTelefonen i 2013, hvor rettighedsspørgsmål rejste sig.

Kære BørneTelefon

Jeg spørger måske lidt ud fra det i hører hver dag. Men vil gerne vide hvorfor det er der er noget der hedder børnerettigheder når der i forvejen er noget der hedder menneskerettigheder? Børn er jo os mennesker?

Hilsen Pige, 16 år

Kære pige på 16

Super fint spørgsmål, du stiller, for selvfølgelig er børn og unge også mennesker!

Når man alligevel har vedtaget, at der er særlige rettigheder som gælder for børn og unge under 18 år, er det fordi børn og unge typisk er mere sårbare end voksne, og at de er meget afhængige af de voksne omkring dem.

Så rettighederne er lavet for at beskytte børn, så det bliver helt tydeligt, at de voksne og samfundet har en særlig pligt til at tage sig af dem og passe på, at de ikke bliver udnyttet.

På www.boerneportalen.dk kan du finde en masse oplysninger om børn og unges rettigheder, hvis du er interesseret i det.

Mange hilsner BørneTelefonen

Indhold

Indledning	2
BørneTelefonen og Børnekonventionen	3
Hvad ser vi	3
Baggrund	3
Metode.....	4
Hovedkonklusioner.....	4
Hvad betyder det for børn og unge, at blive oplyst om deres rettigheder?	5
Detailanalyse	6
Rettigheder derhjemme	7
Rettigheder online/på mobilen	11
Rettigheder i skolen.....	13
Rettigheder i forvaltningen	16
Rettigheder i sundhedsvæsenet.....	18
Rettigheder i skilsmissefamilien.....	21
Rettigheder i forbindelse med vold, seksuelle krænkelse og vanrøgt.....	23
Rettigheder, når man ikke bliver passet på	27
Rettigheder når man er anbragt.....	28
Prolog	30
Bilag - Dataindsamling i Børns Vilkår	32

At give børn ret

En rapport om de rettighedsspørgsmål børn henvender sig til BørneTelefonen med.

Indledning

I 2013 havde BørneTelefonen 32.539 samtaler med børn og unge i Danmark. BørneTelefonen giver børn og unge adgang til hjælp, støtte og vejledning via telefon, chat, SMS og brevkasse. BørneTelefonen er også en hjemmeside, hvor børn og unge – der måske ikke har lyst til at snakke direkte med en rådgiver – kan finde råd og ikke mindst en masse andre børns historier at spejle sig i.

BørneTelefonen holder med børn. Vi ønsker at sikre børn mulighed for at fortælle om det, de oplever under vilkår, der er fortrolige, trygge og på måder, der passer til dem og den måde de kan lide at kommunikere på. BørneTelefonen er *empowerment* af børn. Det handler om at øge barnets ressourcer, støtte barnets selvbillede og styrke barnets handleevne. Det handler om at udfordre ulighed og undertrykkelse af børn – børn er ikke mini-mennesker med mini-rettigheder. Børn har rettigheder på lige fod som voksne, men har i nogle tilfælde brug for støtte til at agere i retslige sammenhænge, så de opnår de rettigheder de er givet.

BørneTelefonen bemandes af op imod 400 frivillige, der alle har en børnefaglig baggrund. De brænder alle sammen for at støtte børn. Vi vil gerne give dem alle en stor tak for at have lavet den dokumentation, der danner grundlag for nærværende rapport. Vi vil også gerne takke alle de børn, der har delt deres historier med os. Ikke alene håber og tror vi på, at BørneTelefonen har hjulpet dem videre med lige præcis det, de valgte at kontakte os om – vi kan også med deres historie rejse en endnu større stemme. BørneTelefonen taler højt om det, børn kun tør hviske i en telefon.

Som læser af rapporten er det vigtigt at holde sig for øje, at børn for det meste henvender sig til BørneTelefonen, når det

Hvad ser vi ...

2.930

samtaler på BørneTelefonens rådgivning vedrørte i 2013, efter rådgivers vurdering, rettighedsspørgsmål.

8.583

unikke besøg på BørneTelefonens hjemmeside vedrørende "Dine rettigheder" i 2013.

63%

af børn, der i rådgivningen er oplyst om rettigheder, fortæller, at de har fået det bedre eller meget bedre umiddelbart efter samtalen.

1.113

samtaler på BørneTelefonen i 2013 vedrørte rettigheder i forhold til Straffeloven – hvilket gør det til det hyppigste rettighedsfelt, der rådgives om. Dernæst kommer rettigheder i skolen, som blev berørt i 984 samtaler.

brænder på. De gennemgåede cases er således ikke repræsentative som et generelt billede af danske børns hverdagsliv, men alene for de børn, der vælger at kontakte BørneTelefonen.

BørneTelefonen og Børnekonventionen

Sidste år fyldte Børnekonventionen 25 år. Børnekonventionen, eller "FN's Konvention om Barnets Rettigheder," er en af de store internationale menneskerettighedskonventioner.

Alle menneskerettigheder gælder for børn, men Børnekonventionen tydeliggør børn og unges rettigheder på områder, hvor børn og unge har behov for særlig beskyttelse – fx er netop retten til beskyttelse uddybet i Børnekonventionen.

Da Danmark sidste gang blev eksamineret af FN's Børnekomité i 2011, blev vi bl.a. kritiseret for ikke at ville oprette en børneombudsinstitution. Efterfølgende blev det i 2012 vedtaget at oprette et Børnekontor hos Folketingets Ombudsmand, der både ved sin faglige sammensætning og med øgede ressourcer i højere grad skulle være gearet til at behandle klager fra børn og unge.

Samtidig med oprettelsen af Børnekontoret blev Børnerådets fortaler-virksomhed styrket og det blev under overskriften "Én indgang" besluttet at styrke BørneTelefonen. Styrkelsen af BørneTelefonen har til formål at sikre én fælles indgang til anonym rådgivning, hvor alle børn og unge kan søge om rådgivning og vejledning. De kan bl.a. få vejledning om regler, og om hvilke myndigheder de evt. kan klage til (Kommunen, Folketingets Ombudsmand, Statsforvaltningen og Ankestyrelsen mv.), eller til andre relevante rådgivninger for specifikke målgrupper. BørneTelefonen har således en ganske særlig rolle i forhold til konventionens art. 12, der omhandler retten til at udtrykke sig og blive hørt i sager, der vedrører én selv. Det er tanken, at det samlede løft skal fremme og beskytte børns rettigheder i samfundet. BørneTelefonen er således blevet en endnu mere central del af det beskyttelsessystem, der er nødvendigt for at børn og unge opnår den tilstrækkelige retssikkerhed.

Baggrund

Børns Vilkår blev startet af en kreds af ildsjæle, og er i dag en professionel NGO med mere end 70 ansatte, op imod 400 frivillige og en betydelig indflydelse på dansk børnepolitik. De grundlæg-

Hvad ser vi ...

12% af samtaler med drenge på BørneTelefonen vedrører rettighedsspørgsmål.

12% af samtaler med piger på BørneTelefonen vedrører rettighedsspørgsmål.

Det er især de yngste brugere af BørneTelefonen, der rejser rettighedsgruppen af over 18 år kun rejser rettighedsspørgsmål i 5% af samtalerne (givet at deres alder også betyder, at de er rettighedsmæssigt anderledes stillet).

gende værdier er de samme som da organisationen blev oprettet for snart 38 år siden: At arbejde for det, at alle børn i Danmark kan få den hjælp, de har behov for og sikre børns ret til en god barndom og et godt liv.

Børns Vilkår har altid været en børnerettighedsorganisation. At rådgive om rettigheder ses som en central del af BørneTelefonens praksis. Et aspekt ved rådgivningen som vi har et ønske om at udvikle yderligere. Rapporten her er blevet til på baggrund af et ønske om at 'dykke ned' i de historier, der ligger bag de henvendelser, hvor rådgiverne på BørneTelefonen har rådgivet børn om rettigheder. Hvad er det børnene henvender sig om? På den baggrund kan vi klæde os bedst muligt på til at svare.

Rapporten er først og fremmest en kvalitativ undersøgelse. Vi beskæftiger os ikke meget med hvor mange, eller hvor ofte, men prøver i stedet at vise mangfoldigheden/bredden af alle de rettighedsspørgsmål, som børn og unge kan henvende sig til BørneTelefonen med.

Metode

Undersøgelsen er baseret på casebeskrivelser fra samtaler på BørneTelefonen i 2013. Der er taget udgangspunkt i en stikprøve på 800 cases fordelt på køn og tematik. I alle caseeksempler har rådgiver angivet, at der har været rådgivet om rettigheder i samtalen. Stikprøven udgør 27% af alle samtaler, hvor der var rådgivet om rettigheder i 2013.

Casematerialet er analyseret ved hjælp af induktiv metode, hvor der er foretaget en case-by-case kodning, der herefter er samlet i først undertemaer og sidenhen de overordnede temaer, der refereres i rapporten. Variation er søgt repræsenteret i hele analysen.

Brevene fra brevkassen er direkte citeret, mens en del af de øvrige casecitater er konstruerede på baggrund af casereferater fra samtaler på BørneTelefonen.

I bilag ses en gennemgang af, hvorledes data fra BørneTelefonen indsamles.

Hovedkonklusioner

Børns Vilkår er en børnerettighedsorganisation og alene derfor er det vigtigt, at vi på BørneTelefonen er opmærksomme på de rettigheder børn har. Samtidigt ser vi, at det at rådgive om rettigheder har en væsentlig betydning for vores ønske om at øge barnets trivsel og handlekompetence. Rettighederne giver barnet – eller dem omkring barnet – handlemuligheder. Samtidigt ser vi også, at alene det at blive *oplyst* om sine rettigheder kan have en psykologisk betydning for barnet, der bliver valideret som menneske og som samfundsborger ved at have rettigheder.

Analysen af samtaler på BørneTelefonen, hvor børn er blevet rådgivet om rettigheder, har tydeliggjort, at langt de fleste spørgsmål børn henvender sig med, kan have en rettighedsdimension, hvis rådgiver er opmærksom på det og vurderer, at det kan have værdi for barnet. Uhumske toiletter

på skolen, mobning, sex for første gang, samvær i en skilsmissefamilie, lomme penge, huspligter – det har alt sammen en dimension, der handler om at være et individ med rettigheder - uanset hvilken alder man har.

I det efterfølgende arbejde ser vi på, hvorledes rådgivning om rettigheder, i kontekst af BørneTelefonen, kan foregå på en måde, hvor der tages hensyn til barnets modenhed og den dynamiske relation mellem barn og rådgiver. I hvilke samtaler vil det være relevant? Hvornår i samtalen vil det være relevant? På hvilken måde kan rettighederne formidles, så de bidrager til barnets trivsel og handlekompetence? Hvordan arbejdes med rettigheder parallelt med at arbejde med de emotionelle aspekter af de problemstillinger barnet rejser – og på en måde, så dette ikke står i modsætningsforhold til hinanden? Heri ligger det videre arbejde.

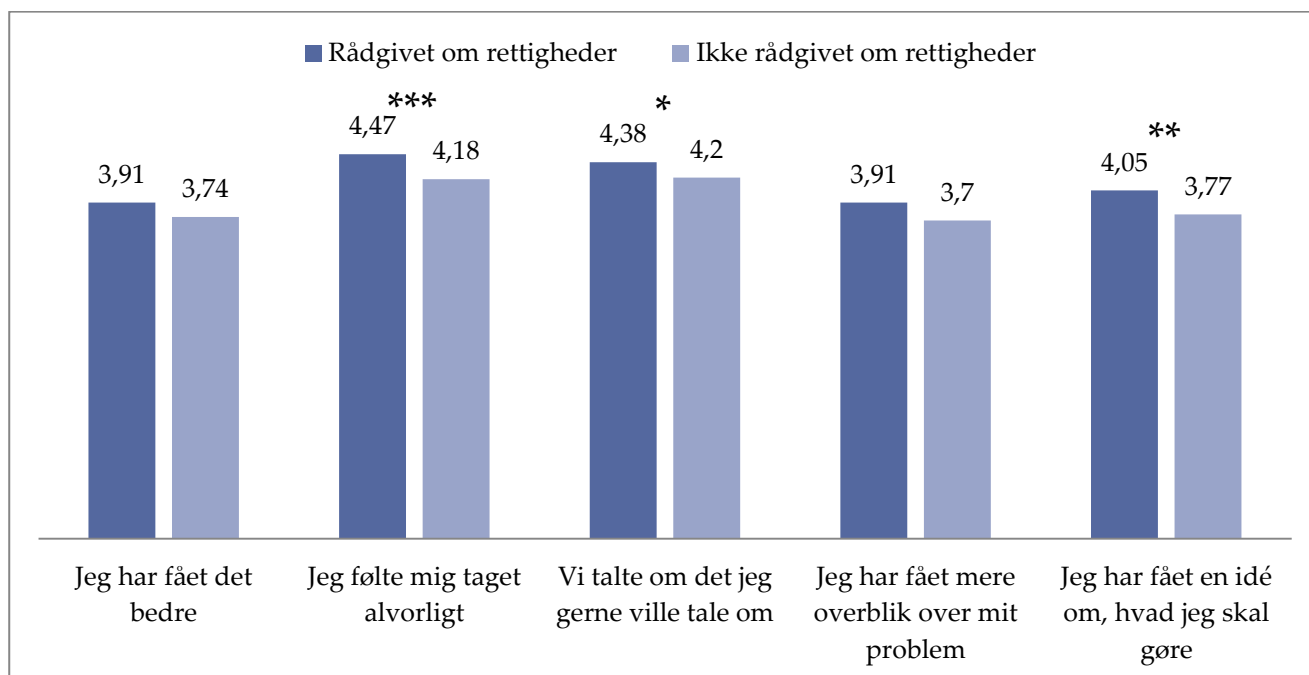
Hvad betyder det for børn og unge, at blive oplyst om deres rettigheder?

(Citater fra børn og unge, der på BørneTelefonen er blevet rådgivet om deres rettigheder)

Efter rådgivning på BørneTelefonens SMS og chatrådgivning bliver barnet bedt om at evaluere samtalen på fem variable, samt evt. give et kvalitativt svar på deres oplevelse med samtalen. I forbindelse med nærværende analyse har vi kigget på de samtaler, hvor barnet eller den unge er rådgivet om rettigheder – sammenlignet med de samtaler, hvor dette ikke er forekommet. Man kan indvende, at der er tale om to ikke sammenlignelige grupper, da det må antages at rådgiver oplyser om rettigheder der, hvor dette er relevant, og ikke gør det, hvis det ikke er relevant. Men faktum er – hvad detailanalysen herefter også dokumenterer – at de fleste samtaler på BørneTelefo-

nen på den ene eller den anden vis berører et emne, hvor spørgsmål om rettigheder kan rejses. Vi har derfor valgt at gennemføre analysen trods de usikkerheder, der må være forbundet med den.

(Antal besvarelser: 3.795-3.836; svarprocent: 28-29%; *=p<0,05, **=p<0,01, ***=p<0,001)

Som det fremgår af ovenstående kan vi se, at børn og unge, der rådgives om rettigheder evaluerer samtalerne lige så godt eller bedre, end børn der ikke gør. Vi kan også se, at børn og unge, der rådgives om rettigheder, i særlig grad oplever sig taget alvorligt og har en klarere idé om hvad de skal gøre efter rådgivningen. Dette i overensstemmelse med BørneTelefonens mål om *empowerment*.

Vi oplever altså, at rådgivning om rettigheder ikke alene har en juridisk betydning, men faktisk også en psykologisk betydning for barnet.

Detailanalyse

Henvendelserne til rådgivningen omkring rettigheder samler sig på 9 centrale arenaer i børns livs-verden:

1. Rettigheder derhjemme – herunder rettigheder, hvis man skal hjemmefra
2. Rettigheder online/på mobilen
3. Rettigheder i skolen
4. Rettigheder i forvaltningen
5. Rettigheder i sundhedsvæsenet
6. Rettigheder i skilsmissecfamilien
7. Rettigheder i forbindelse med vold, seksuelle krænkelse og vanrøgt
8. Rettigheder, når man ikke bliver passet på
9. Rettigheder når man er anbragt

Rettigheder derhjemme

Når børn, og især unge, henvender sig med spørgsmål om rettigheder i familien, handler det primært om spørgsmål vedrørende selvbestemmelse, forældres kontrol og overvågning, manglende støtte, samt forældrenes ret til at skælde ud/straffe i forbindelse med opdragelsen.

Børns ret til selvbestemmelse er dels afgrænset af det enkelte barns ret til beskyttelse og omsorg og dels forældremyndighedsindehaverens pligt til at tage hånd om barnet. Indehaverne af forældremyndigheden har en række beføjelser i forhold til barnet. De kan fx bestemme, hvilken mad barnet skal spise, hvilket tøj det må gå i, om det skal have lommepenge eller tjene dem selv, om det må have venner med hjem eller sove hos andre osv.¹

Barnets ret til med- eller selvbestemmelse følger af bl.a. Børnekonventionens art. 12, hvor der står, at barnet har ret til at blive hørt og inddraget og at denne ret reguleres i takt med barnets alder og modenhed. Princippet er imidlertid direkte implementeret i en række lovbestemmelser, der giver barnet direkte adgang til at blive hørt, eller på anden måde inddraget².

De børn, der ringer til BørneTelefonen oplever dog også konflikten i de forhold, der ikke er lovregerede. Det kan være rigtig svært at argumentere mod urimelige sengetider ved håndhævelse af Børnekonventionens art. 12.

Et hyppigt tilbagevendende spørgsmål vedrører mulighederne for at flytte hjemmefra inden det 18. år (og også i nogle tilfælde efter det 18. år). De unge kender ikke deres muligheder – både praktisk og økonomisk. Nogen ønsker at flytte over hos en ven/venindes familie, et andet familiemedlem eller blive anbragt og søger råd og vejledning i den forbindelse. Det drejer sig langt overvejende om unge, der ikke trives i familien – ofte er der tale om omsorgssvigt.³

Der er en rigtig dårlig stemning hjemme hos mig. Min mor råber meget af mig. Jeg er trist hele tiden – kan slet ikke overskue selv de mindste ting.

Jeg føler de voksne slet ikke lytter på mig. Jeg hænger tit ud på Christiania og drikker vodka med min veninde. Min mor er ligeglad.

Pige 16 år

¹ Nell Rasmussen m.fl.: Børn i familie- og socialretten, s. 29ff.

² Se fx Forældreansvarslovens § 34, stk. 1 og 2.

³ Se yderligere afsnittet: Rettigheder når man ikke bliver passet på.

Børn og unge har ifølge Børnekonventionens art. 31 ret til leg og fritid,⁴ men flere børn og unge spørger til mængden og omfanget af pligter i hjemmet. Er det ok, at det meste af ens fritid går med at passe yngre søskende og lave husligt arbejde?

Børn og unges selvstændighed knyttes i familien ofte til lommepenge. Lommepenge har en opdragende funktion – man lærer at styre økonomi og med alderen kan der komme stigende krav til, hvad man selv skal betale for. Forældre har, uagtet at man giver lommepenge, forsørgelsespligt overfor barnet eller den unge og skal således sørge for, at barnet har husly, mad, tøj osv. Barnet eller den unge har ingen formel ret til at klage over forældrenes forsørgelse,⁵ med mindre der er tale om omsorgssvigt.

Jeg får 150 kr. om ugen. Mine forældre siger, at jeg har godt af at lære at stå på egne ben, så jeg kan klare mig når jeg flytter hjemmefra. Derfor skal jeg selv få pengene til at række til bus, tøj, fritidsaktiviteter osv. Det er svært syntes jeg. Jeg syntes de stiller for høje krav til mig. Jeg vil gerne snakke med dem om det, men uden at gøre dem kede af det.

Pige 14 år

BørneTelefonen får også henvendelser fra unge, der spørger til deres ret til selv at vælge skole og ungdomsuddannelse. Det kan være et konkret ønske om at skifte – eller ikke skifte – skole eller et ønske om at gå en anden vej end gymnasiet, trods der ligger et stærkt ønske herom fra forældrenes side. Lovgivningsmæssigt har forældre ret til at træffe disse beslutninger på vegne af barnet, men dette bør selvfølgelig ske efter inddragelse af barnet, jf. principperne bag Børnekonventionens art. 12. Ikke mindst fordi det er beslutninger, der har konsekvenser for barnet langt ind i voksenlivet.

Børn er som alle andre mennesker omfattet af de frihedsrettigheder, der følger af Grundloven, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention mv. Derudover indeholder Børnekonventionen også bestemmelser om retten til ytringsfrihed, religionsfrihed, forsamlingsfrihed, privatlivets fred mv. Alle rettigheder, som vi også får henvendelser om på BørneTelefonen; retten til egen tro, ret til at være vegetar, hvornår man selv må bestemme om man vil ryge, ret til et sexliv osv.

Det kan være en hjælp, at høre, at man som barn eller ung faktisk har ret til fx selv at vælge hvad man tror på, men det er svært at bruge rettigheden til noget konkret, når man ikke har lyst til at

⁴ Se yderligere afsnittet: Rettigheder i skolen.

⁵ Nell Rasmussen m.fl.: Børn i familie- og socialretten, s.22

tage med sine forældre i kirke eller moske – eller måske gerne vil i kirke eller moske, selvom ens forældre forbyder det.

Når det gælder spørgsmål om rettigheder hjemme, ser vi en gruppe unge med minoritetsetnisk baggrund, som oplever en stor kontrast mellem forholdene i deres hjem og deres jævnaldrene med majoritetsbaggrund. Det drejer sig bl.a. om mulighed for selv at vælge kæreste og/eller venner, mulighed for at have et fritidsliv udenfor hjemmet, mulighed for at have egen mobiltelefon, problematikker omkring ikke at være jomfru eller oplevelser med ufrivilligt at blive sendt på "opdragelsesrejse".

Jeg kommer fra et meget muslimsk troende hjem. Selv har jeg mange danske venner som jeg ses med, men det vil mine forældre ikke acceptere. Jeg har løbet hjemmefra flere gange, for at være sammen med mine venner. Så til sidst så sendte de mig til Saudi Arabien. De tog mit pas fra mig og truede med at slå mig ihjel eller gøre noget ved mine danske venner, hvis jeg ikke opgav al kontakt med mine danske venner. Jeg var dernede i 1½ år, men nu er jeg kommet tilbage. Jeg vil meget gerne hjemmefra, men hvis de finder ud af at jeg har fortalt det til nogen, så er jeg bange for mit liv.

Dreng 17 år

Kontrol og overvågning er et tilbagevendende tema. Danmarks børn og unge betragtes i mange sammenhænge som meget lidt overvågede og med forældre, der vægter selvstændighed over kontrol. Måske derfor kan det opleves endnu sværere, for den unge, der oplever at forældrene tjekker ens SMS'er, eller vil bestemme hvem de må være kærester med.

En mindreårig kan ikke indgå aftaler eller kontrakter, købe på kredit eller stifte gæld på andre måder.⁶ Dette betyder fx, at det ikke er muligt, at oprette sit egen telefonabonnement før man er 18 år. Derfor er alle mobilabonnementer for børn og unge under 18 år typisk oprettet i forældrenes navn, hvilket også ofte giver forældrene adgang til telefonlogs mv. For nogle børn og unge føles dette forståeligt nok invaderende.

Flere børn og unge fortæller, at deres forældre tager deres telefon eller computer fra dem og fx kræver adgang til deres Facebook konti, så de kan følge med i deres aktiviteter online. Der ses også et eksempel på en 17 årig pige, hvis far nægter hende adgang til hendes bankkonto – både i forhold til at kunne hæve penge, men også i forhold til blot at vide, hvor meget der står på den. I flere

⁶ Jf. Værgemålslovens § 1, stk. 2

tilfælde vil computer, iPad mv. være stillet til rådighed af forældrene. I andre tilfælde er det ting, som børnene selv har investeret i. Når man er mellem 15 og 18 år kan man disponere over sine arbejdsindtægter⁷, ligesom man selv må bestemme over gaver eller arv, der er givet til brug for barnet selv.⁸ Uagtet barnets, eller den unges, alder er dette behov for kontrol i strid med barnets ret til privatliv, som beskyttet i Børnekonventionens art. 16 og reglerne om brevhemmelighed.⁹

Familier kan have stor variation i forhold til hvad børn og unge må og ikke må, og hvordan overtrædelser sanktioneres. Men ind imellem ser vi forhold, hvor reglerne i hjemmet ikke kan betragtes som rimelige eller alderssvarende - variation til trods. Når en 17 årig pige skal være i seng klokken 21.30, ikke må se venner i weekenderne og får taget sin mobiltelefon fra sig om natten, så afviger det markant fra, hvad der er praksis i de fleste familier, og hvad der ville være rimeligt i forhold til retten til selvbestemmelse og alder.

Flere børn og unge fortæller, at de savner tilstrækkelig støtte og hjælp fra deres forældre. De fortæller fx, at de bliver mobbet i skolen, men at forældrene ikke vil gå ind i det, men blot henviser til lærerne. Der er også eksempler på psykisk sårbare børn og unge, som ikke får støtte i hjemmet. Fx en 15 årig dreng med en ADHD diagnose, der er ked af, at hans forældre ikke hjælper ham med at få sin medicin eller komme i nødvendig behandling.

Skæld ud og trusler i opdragelsesøjemed er et tilbagevendende temaer. Der ses unge, der holdes mere eller mindre indespærret fordi forældrene bekymrer sig for, hvad de laver, når de ikke er hjemme eller som straf. Hvor længe må man give sit barn stuearrest? Det er forældremyndighedsindehavernes opgave at drage omsorg for barnet. Hvordan dette bedst gøres, kan være svært at sige noget generelt om, da det afhænger af forskelle i kultur, stilling, vilkår, livsanskuelse mv., hvilket også gør det svært at konkludere, hvornår man passer 'for godt' på barnet eller den unge. Hvis indespærring eller stuearrest imidlertid medfører understimulering i en sådan grad, at det går ud over barnets trivsel, har man som forælder ikke løftet den anden del af det ansvar, der følger med forældremyndigheden – nemlig at sørge for barnets sociale tilpasning, skolegang mv.¹⁰

Der ses også eksempler på børn/unge, der smides ud hjemmefra og kontakter BørneTelefonen for hjælp. Når et barn smides ud hjemmefra, må det betragtes som omsorgssvigt, idet forældremyndighedsindehaverne har pligt til at forsørge barnet og tage sig af det.¹¹

⁷ Jf. Værgemålslovens § 42, stk. 1, nr. 1

⁸ Jf. Nell Rasmussen m.fl.: Børn i familie- og socialretten, s. 24 samt værgemålslovens § 42, stk. 3 for fratagelse af råderet.

⁹ Jf. bl.a. Straffelovens § 263

¹⁰ Jf. Forældreansvarslovens § 2

¹¹ Se yderligere afsnittet: Rettigheder når man ikke bliver passet på.

Min far han bliver tit sur. Så kan han godt finde på at tage mig hårdt i armen. Fx da jeg havde taget læbestift på inden jeg skulle i skole. Så farer han hen til mig og holder hans hovedet helt tæt på mit og peger ind på mit værelse. Så skal jeg gå derind og han følger så efter mig sådan lige 10 cm bagved mig.

Pige 16 år

Rettigheder online/på mobilen

Børn og unge i dag er vokset op med internettet og de har oftest fået en mobiltelefon før de er fyldt 10 år. Dette adskiller sig markant fra den opvækst de voksne, der er omkring dem, har haft og måske derfor står mange børn og unge alene i forhold til at skulle finde ud af, hvordan de beskytter sig selv, og hvad der er tilladt og forbudt på disse medieplatforme. Børns onlineliv er i konstant bevægelse og det er ikke altid, at juraen kan følge med, ligesom der også mangler dels juridisk praksis og dels konkrete handlemuligheder, der giver mening for barnet.

Flere henvendelser vedrører unge, der har delt billeder af dem selv, som de efterfølgende fortryder. Billederne kan have seksuelt indhold eller blot vise dem letpåkledte eller i andre situationer, der kun var beregnet på modtageren af billedet, men hvor der nu er bekymringer omkring eller oplevelser med, at billederne er blevet delt med andre. Det er ikke tilladt, at dele den slags billeder med andre uden afsenderens samtykke.¹² BørneTelefonen kan hjælpe barnet med støtte, vejledning og i nogle tilfælde også konkret med anmeldelse og henvendelse til relevante myndigheder.

Et eksempel på dette kunne være en 16 årig pige, der fortæller, at hun til en fest, hvor hun var meget fuld, gav en fyr et blowjob mens han filmede det på sin telefon. Hun fortryder og er bange for, at han vil offentliggøre filmen. Det er både belastende at vide, at andre ser billeder af én, man ikke ønsker de skal se, men også belastende *ikke* at vide, hvem der ser billeder af én. Det er i begge tilfælde en oplevelse af at miste kontrollen over signe egne digitale fodaftryk.

¹² Persondatalovens § 6, stk. 1, nr. 7, samt de grundlæggende principper i lovens § 5 om god databehandlingskik

Jeg kom til at sende et frækt billede af mig selv ud på snapchat og nu er der tre af mine venner, der har taget et screendump. Jeg er bange for det kommer til at ruinere mit liv. Den sidste halvanden uge har jeg ikke kunne tænke på andet. Jeg er deprimeret og har haft tanker om at begå selvmord.

Dreng 15 år

I nogle tilfælde er billeder – eller film – blevet delt frivilligt. I andre tilfælde har den unge vist sig på web cam uden kendskab til, at det er blevet optaget. At optage eller tage billeder, der har karakter af portrætter kræver imidlertid altid samtykke.¹³

I nogle tilfælde sker dette overfor personer, som den unge kun kender online. Når disse billeder eller film efterfølgende bruges til at presse den unge til andre ting – fx seksuelle ydelser – er det "sextortion". BørneTelefonen oplever i stigende grad henvendelser fra børn og unge, der oplever dette.

I det hele taget er spredning af information – rigtig eller urigtig – en problemstilling, der knytter sig til de digitale unge. En pige med minoritetsetnisk baggrund fortæller, at der er blevet spredt en film, hvor hun skændes med en anden pige. Hun er bange for, at der vil komme yderligere ting ud om hende. Især er hun bange for, at det vil komme frem, at hun for nogle år siden blev voldtaget – en information det af æresrelaterede årsager er meget vigtigt for hende, at hendes familie ikke får kendskab til.

Spørgsmål om seksuelle rettigheder gentager sig i forhold til børn og unges aktiviteter online. Når man nu ikke må have sex med en under 15 år, gælder det så også cybersex? Og hvad nu, hvis man bare deler billeder? Må min kæreste på 19 år have frække billeder af mig på sin telefon, når jeg er 14 år?

Henvendelser kan også handle om, at børn og unge oplever, at andre har fået adgang til deres private profiler eller har læst beskeder på deres mobiltelefon. De kan fx opleve at forældre eller andre børn/unge får adgang til private samtaler, som er foregået i fortrolighed. Dette vil falde ind under reglerne om krænkelse af brevhemmeligheden og kan straffes.

Børn og unge henvender sig til BørneTelefonen og fortæller, at de modtager trusler eller bliver mobbet – fx på SMS eller deres Facebook profil. I en rettighedsmæssig forstand gør det dog ingen forskel, om man bliver truet 'face to face' eller online. Fx en 13 årig pige, der fortæller, at der er en

¹³ Persondatalovens § 6, stk. 1, nr. 7, samt de grundlæggende principper i lovens § 5 om god databehandlingsskik

gruppe drenge fra 9. klasse, der har revet tøjet af hende, mens de filmede og nu har lagt det på Facebook. Børn kan være usikre på at involvere voksne, fordi de oplever, at voksne bliver sure på dem og måske endda afskærer dem adgang til de sociale platforme, der er så afgørende for, om man er med eller ikke med i de sociale sammenhænge.

Der er nogle piger i klassen, der mobber mig rigtig meget. I dag har de skrevet en SMS til mig, hvor der står at jeg skal tage livet af mig selv. Jeg tænker på om det er det jeg skal gøre.

Pige 15 år

BørneTelefonen får henvendelser fra børn og unge, der har været udsat på nettet eller mobiltelefonen, men også fra børn og unge, der har udsat andre. Også de kan være bekymrede for konsekvenserne af deres handlinger. Fx hvis man har været med til at oprette en hadeprofil på Facebook.

Rettigheder i skolen

Beretninger om mobning, udelukkelse og grove drillerier i skolen fylder meget på BørneTelefonen. Ofte fortæller de, at læreren har talt med dem, der mobber. Måske har det hjulpet en kort periode – måske slet ikke. I hvert fald er der noget, der peger på, at der mangler opfølgning, når lærere er blevet gjort bekendt med og måske har interveneret i forhold til mobning. Flere børn giver udtryk for, at de mister tiltro til effekten af at snakke med en lærer om mobning, hvis der ikke sker noget.. Alt for mange får fra lærer, pædagoger og forældre det råd, at de bare skal ignorere det, når de bliver mobbet. Der er også børn, der fortæller, at lærerne deltager i mobningen.

Danske børn har ret til at gå i skole. Det fremgår både af Børnekonventionens art. 28, men også af folkeskolens regler om undervisningspligt.¹⁴ Af Børnekonventionen fremgår det derudover af art. 19, at børn skal beskyttes mod vold og overgreb, herunder også psykisk vold. Psykisk vold mellem børn – mobning, er altså iflg. Børnekonventionen ikke tilladt og skal stoppes. Det er skolelederens ansvar, at skolen har et værdiregelsæt og en antimobbestrategi. Skolen skal også have en undervisningsmiljørapport, der tager temperaturen på skolens undervisningsmiljø – herunder elevernes trivsel. Hvis der foregår mobning uden at dette tages alvorligt er det skolelederens ansvar, og det er ham/hende man som barn kan klage til, hvis der ikke er truffet tilstrækkelige foranstaltninger for at stoppe mobningen, eller hvis man er uenig i de beslutninger der er truffet. Det er BørneTelefonens erfaring, at mange børn har behov for voksenstøtte til at gå til skolelederen med sådan en henvendelse.

¹⁴ Folkeskolelovens § 34

Hvis der fortsat ikke sættes en stopper for mobningen efter, at man har rettet henvendelse til skolelederen, har man som barn desværre ikke rigtig noget sted at gå hen. Børn er i dag tillagt meget få egentlige rettigheder i skolesystemet og man har ikke ret til at få prøvet skolelederens beslutning af en uvildig klageinstans.

Der er en gruppe drenge fra 9. klasse, der hev tøjet af mig, filmede det og lagde det på Facebook. De slog mig også. Jeg sagde det til min far, men han sagde bare: "Du skal bare holde dig væk fra de arabere". Jeg snakkede også med min lærer om det og nu er de holdt op med at komme efter mig i skolen. Men de er efter mig, når jeg går fra skole og siger de vil gøre det igen. Min lærer siger det er min far, der skal tage sig af det, fordi det er efter skoletid. Men min far gør bare ikke noget ved det.

Pige 13 år

I Børns Vilkår mener vi, at mobning handler om fællesskaber. Dette understøttes af forskning på området. Hvis mobning udspringer af dårlige fællesskaber i skolen, så giver det for os at se ikke mening, at frasiage skolens ansvar alene fordi mobningen konkret foregår på andre arenaer end skolen. Dermed ikke sagt at det alene er skolens ansvar – det er alles ansvar, uanset om mobningen foregår i skolegården, på Facebook eller på mobilen.

Børn ringer jævnligt til BørneTelefonen for at få hjælp til lektier og skoleopgaver. Det hjælper vi gerne med – hvis vi kan. Men der er også børn, hvor faglige vanskeligheder fylder mere end bare, hvordan man nu lige runder et tal. Nogen af dem fortæller, at de savner støtte og hjælp.

Der ses også samtaler om elevers arbejdstid. Lange skoledage, efterfulgt af lektielæsning kan for nogle børn og unge betyde, at de ikke har overskud til et fritidsliv. Der er ikke en lovfæstet maksimal arbejdstid for skoleelever, men børns ret til leg og hvile er faktisk omfattet af Børnekonventionen. Af art. 31 fremgår det dels, at børn har ret til hvile og til fritid og til at deltage i fritidsinteresser og derudover, at man skal respektere børns ret til at deltage i det kulturelle og kunstneriske liv.¹⁵

Et tilbagevendende tema er pjæk. Hvornår reagerer skolen? Vil skolen involvere forældrene? Der ses eksempler på børn, der pjækker massivt uden at skolen reagerer, og hvor pjækkeriet kan betragtes som udtryk for mistrivsel. Der er også børn, der fortæller, at de slet ikke går i skole. Udover

¹⁵ Njål Høstmælingen m.fl.: Barnekonvensjonen – Barns rettigheter i Norge, s. 267

reglerne om undervisningspligt har skolen også pligt til at underrette kommunen, hvis et barn har behov for støtte på grund af barnets eller den unges skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten.¹⁶

Der er flere eksempler på spørgsmål, der vedrører læreres skæld ud, lærere der slår, lærere der gør forskel på eleverne, lærere der taler nedladende til elever eller spørgsmål til, hvordan skoler må administrere straf. Fx en efterskoleelev, der er sendt hjem på en "tænker" eller en 10 årig dreng, der fortæller, at deres lærer råber og skriger dem ind i hovedet. Eller en 14 årig pige, der fortæller om en lærer, der behandler eleverne dårligt, råber, truer og også har slået en elev i et enkelt tilfælde. En anden 14 årig pige fortæller, at hun lige er blevet smidt ud af skolen pga. dårlig opførsel og nu står chokeret og rådvild tilbage. Der er også eksempler på lærere, der udviser seksuel overskridende adfærd – fx klapper pigerne bagi eller opfordrer pigerne til at lave striptease.

Der findes ikke særlige regler om magtanvendelse i folkeskolen. Grænserne for læreres anvendelse af magt som en del af sanktionering kan derfor sammenlignes med den form for fysisk magt som forældre i sammenlignelige situationer kan bruge og er derfor afgrænset af straffelovens regler om nødret og nødværge.¹⁷

Jeg kan ikke lide min lærer. Han råber af os og slår linealen ned i bordet, hvis vi gør noget forkert. Han har også slået en af de andre engang. Sidst vi skulle have elevplaner, så læste han dem alle sammen højt i klassen – det var ikke særligt rart. Han har skrevet hjem til alle forældrene, at vi opfører os dårligt, men han opfører sig heller ikke godt.

Pige 10 år

Klagemuligheder er uklare for de fleste børn. Hvor går man hen, når man har været hos læreren og hos skolelederen? Eleverne har, som det er beskrevet ovenfor, meget få egentlige rettigheder på dette område og det er vanskeligt for dem at gennemskue, hvad der er rigtig og forkert adfærd. Hvornår kan noget anmeldes til politiet og hvornår er en lærers opførsel en klar overskridelse af skrevne og uskrevne regler? Grænserne for elevernes opførsel er til gengæld velreguleret og sanktioner i mange tilfælde meget vidtgående.¹⁸

AKT læreren eller klasselæreren er ofte de ressourcepersoner barnet peger på, når vi på BørneTelefonen undersøger, hvem barnet kan søge hjælp og støtte hos. Når barnet har betroet sig til skole-

¹⁶ Serviceloven § 153, stk. 1, nr. 3

¹⁷ Jørn Vestergaard: Magtanvendelse i Folkeskolen – den juridiske ramme

¹⁸ BEK nr. 697 af 23. juni 2014 om fremme af god orden i folkeskolen

personalet, kan han eller hun ind imellem stå lidt usikkert tilbage – bliver der skrevet en underretning nu? Får jeg det at vide? Hvad sker der mere?

Der er en pige i vores klasse, som ikke har det godt. Hun skærer i sig selv. Vi har både snakket med klasselæreren og AKT læreren om det, men de siger bare, at hun gør det for at få opmærksomhed. Så gør de ikke noget.

2 piger på 14 år

Rettigheder i forvaltningen

Forestående møder i forvaltningen er et tilbagevendende tema på BørneTelefonen. Når man ved, at der snart er et møde, men ikke kender udfaldet, eller måske end ikke dagsordenen til det møde, der er i vente, kan man gøre sig mange forestillinger og bekymringer når man er 9, 12 eller 16 år. Ventetiden kan være uendelig. Det er vigtigt, at børn informeres så meget og så hurtigt som muligt, men det er ikke alle voksne, der tænker sådan og derfor er det naturligt, at barnet forsøger at hente informationer andre steder – som fx hos BørneTelefonen. Det er klogt.

Bekymringer om, hvad der sker, hvis forvaltningen bliver bekendt med de forhold, der er i nogle børns hjem, fylder i flere samtaler. Børnene har brug for at vide, hvilke konsekvenser det vil have – for dem og deres familie – hvis forvaltningen kommer ind over. De har brug for at vide, præcist, hvad der vil ske, få sat nogle billeder på. Der ses også børn og unge, der bekymrer sig om, hvilken fortrolighed de kan forvente fra sagsbehandleren i kommunen. Om de kan forvente, at det de fortæller fx ikke kommer videre til deres forældre. Om de kan bede om, at deres forældre ikke deltager i møder indkaldt af forvaltningen – eller hvordan det håndteres hvis der ikke er overensstemmelse mellem hvad barnet/den unge fortæller og hvad forældrene fortæller forvaltningen.

Forløb omkring underretninger er et særskilt kapitel. En del børnesager starter med en underretning, men hvilke rettigheder har barnet i den forbindelse. Har jeg ret til at blive informeret, hvis der er skrevet en underretning om mig? Har jeg ret til at læse underretningen? Eller bare få at vide hvad der står i den? Skal jeg virkelig vente 1½ uge før jeg finder ud af, hvad der står skrevet om mig?

Alle, der får kendskab til, at et barn eller en ung udsættes for vanrøgt, vold, mishandling, seksuelle overgreb med videre eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare har pligt til at underrette kommunen.¹⁹ Fagpersoner har en særlig udvidet pligt til at underrette kommunen. Denne omfatter bl.a. offentligt ansatte og andre med offentlige hverv, læger, personer, der

¹⁹ Servicelovens § 154

er beskæftiget ved opholdssteder, familiepleje, krisecentre, behandlingstilbud eller andre private tilbud, der for det offentlige udfører opgaver rettet mod personer med sociale eller andre særlige problemer.²⁰ Såfremt et barn fortæller sin historie til en kommunal sagsbehandler kan barnet således ikke forvente fortrolighed. Dette vil i de fleste tilfælde kollidere afgørende med kommunens mulighed for at handle og dermed hjælpe barnet. I nogle tilfælde vil den kommunale sagsbehandler dog kunne tilrettelægge sagsforløbet så det bliver så skånsomt for barnet som muligt, eller i hvert fald, så nogle af barnets ønsker til fx hvornår orientering af forældre skal ske kan opfyldes.

Børn, der er fyldt 12 år er i visse sager tillagt ret til aktindsigt og vil derfor have ret til at få en kopi af den underretning, der er skrevet om dem.²¹ Derudover bør kommunerne ud fra principperne om meroffentlighed²² give ret til aktindsigt med mindre der er tungtvejende grunde, der taler imod dette. Aktindsigten kan have afgørende betydning for barnets mulighed for at forstå egen situation.

På BørneTelefonen kan vi naturligvis ikke fortælle et barn, hvad der vil komme ud af et forestående møde i forvaltningen, eller den underretning forvaltningen har modtaget, men vi kan fortælle barnet om dets rettigheder og om, hvad der *oftest* sker ved sådan et møde. Rådgiver kan endvidere folde kommunens handlemuligheder ud for barnet og fortælle, at det at få hjælp fra kommunen ikke er ensbetydende med at blive anbragt udenfor hjemmet.

Rådgiver kan endvidere fortælle barnet om retten til at tage en bisidder med til mødet – enten en fra Børns Vilkår, eller en barnet allerede kender og er tryk ved.²³ I sidstnævnte tilfælde kan Børns Vilkår yde støtte og rådgivning til både barn og barnets bisidder op til og efter mødet. Rådgiveren kan også vejlede barnet om muligheden for anonym rådgivning hos kommunen.²⁴

²⁰ Servicelovens § 153

²¹ Servicelovens § 73

²² Offentlighedslovens § 8 og Persondatalovens § 31

²³ Servicelovens § 48a

²⁴ Servicelovens § 11, stk. 2

Jeg skal til et møde på kommunen på fredag fordi mine forældre nogle gange slår mig. Jeg har snakket med min lærer om det og en fra kommunen. Det er fordi jeg har ADHD og nogen gange flipper jeg ud. Så slår de mig. Lige nu bor jeg hos min morfar, men på fredag får vi at vide hvad der nu skal ske med mig. Men der er ingen der fortæller mig, hvad det er de kan sige på fredag. Jeg syntes det er svært at vente.

Dreng 12 år

Flere børn og unge finder det svært, at komme i kontakt med forvaltningen. En 17 årig dreng fortæller, at hans far slår og hans mor for nyligt har forsøgt selvmord – det var ham der fandt hende og ringede 112. Familien har det rigtig dårligt og han har selv forsøgt at kontakte kommunen, men har ikke kunne få fat i sin sagsbehandler. Andre oplever, at de ikke bliver hørt eller taget alvorligt, når de henvender sig eller at sagen bare går for langsomt. Sidst er der dem, der ønsker at skifte sagsbehandler fordi de oplever at relationen er dårlig.

Rettigheder i sundhedsvæsenet

Børns ret til sundhed omtales flere steder i Børnekonventionen, men er særlig tydelig i art. 24, der fastslår, at deltagerstaterne skal anerkende, at børn har ret til den højest opnåelige sundhedstilstand, adgang til sygdomsbehandling og genoprettelse af helbredet. Sundhedsdefinitionen er krævende, da den giver barnet ret til det højest opnåelige velbefindende såvel fysisk, psykisk og socialt – naturligvis i relation til de økonomiske muligheder de enkelte stater har.²⁵

Retten til sundhed omfatter i en menneskeretlig forståelse både friheder og rettigheder. Det vil sige *både* en ret til at 'blive fri for' kropslige indgreb og til at bestemme over og kontrollere sin egen krop og sundhed og en ret til at have lige adgang til et system af sundhedsydelser.²⁶

Børn er i kontakt med sundhedsvæsenet i mange aspekter af deres liv. Som mindreårige fortæller de jævnligt BørneTelefonen om problemstillinger knyttet til bl.a. fortrolighed, selvbestemmelse og inddragelse omkring behandling.

Børn og unge har på den ene side ret til at modtage råd og vejledning fra en læge uden at forældrene orienteres, men lægen skal på den anden side aktivt informere forældre om deres børns for-

²⁵ Stine Jørgensen og Jens Kristiansen (red.): Socialretlige udviklinger & udfordringer, s. 137

²⁶ Stine Jørgensen og Jens Kristiansen (red.): Socialretlige udviklinger & udfordringer, s. 137 ff.

hold.²⁷ En læge vil derfor ikke i alle tilfælde kunne have en fortrolig relation til barnet.

Muligheden for at betro sig fortroligt til en voksen er vigtig for mange børn og unge. Ikke mindst derfor ses så mange henvendelser til anonyme rådgivninger. I kontakten med sundhedsvæsenet taler en del børn om bekymringer, usikkerheder, eller dårlige erfaringer når det kommer til professionelles tavsheds- og oplysningspligt. Kan et barn forvente, at det han eller hun fortæller en psykolog ikke bliver fortalt videre? I hvilket omfang er sundhedsfagligt personale opmærksom på, at oplyse børn om, hvilke informationer, der gives videre, og hvilke der ikke gør?

Jeg er bange for min far. Han er voldsom og engang bankede han mig. Jeg tør ikke fortælle det til min psykolog. Engang fortalte hun nogle ting videre til mine forældre, som de blev meget sure på mig over.

Pige 16 år

Et tilbagevendende dilemma i denne forbindelse er spørgsmålet om unge, der bliver gravide. Hvis en pige, der ikke er fyldt 15 år endnu bliver gravid, så skal forældrene orienteres.²⁸ Hvis pigen er mellem 15 og 18 år, så skal forældrene orienteres, men lægen har mulighed for at fravige denne hovedregel, hvis han/hun vurderer det mest hensigtsmæssigt. Dette beror dog på lægens skøn og kan derfor være svært at rådgive om, så barnet eller den unge føler sig tryk ved at betro sig til lægen. Det kan på den ene side syntes indlysende, at forældre skal informeres såfremt deres datter er blevet gravid. På den anden side bliver konsekvensen for en del, at de vælger at gå alene med en graviditet alt for længe, uden at søge fx lægelig hjælp og rådgivning. Særlige udfordringer ses for unge i stærkt religiøse familier. Bekymringer omkring tavshedspligt og fx mulighed for at få abort uden forældres samtykke fylder for flere i denne brugergruppe.

Det samme gælder spørgsmålet om adgang til rådgivning om prævention. Her kender mange børn og unge ikke mulighederne for at få denne vejledning under fortrolige forhold²⁹ – eller hvor grænserne for fortrolighed går.

²⁷ Vejledning om sundhedspersoners tavshedspligt dialog og samarbejde med patienters pårørende nr. 9494 af 4. juli 2002

²⁸ Vejledning om sundhedspersoners tavshedspligt dialog og samarbejde med patienters pårørende nr. 9494 af 4. juli 2002

²⁹ Vejledning om sundhedspersoners tavshedspligt dialog og samarbejde med patienters pårørende nr. 9494 af 4. juli 2002

En del af de børn og unge, der henvender sig til BørneTelefonen, er i behandling for de psykosociale problemstillinger de kæmper med. Det være sig fx spiseforstyrrelse, selvskade, misbrug eller bearbejdning af kaotiske opvækstvilkår. Langt de fleste er i behandling på baggrund af en henvisning, men kender ikke til retten til selv at vælge fx speciallæge.³⁰ Hvad gør man, hvis man ikke har tillid til den psykolog ens læge har henvist en til eller hvis behandlingseffekten bare udebliver?

Der rejses også spørgsmål om tvang i behandling – under hvilke betingelser kan personalet på en psykiatrisk afdeling fx give tvangssonde? Hvornår noget er tvang afhænger af, hvorvidt der er samtykket. Hvis et barn er under 15 år, er det forældremyndighedsindehaveren, der skal samtykke på barnets vegne. Det samme er gældende hvis man er mellem 15 og 18 år og hvis det sundhedsfaglige personale vurderer, at man ikke er i stand til at forstå konsekvenserne af sine beslutninger.³¹ Netop nu førstebehandler Folketinget et lovforslag om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, der – hvis det bliver vedtaget – vil betyde, at hvis forældre til børn under 15 har samtykket til anvendelse af tvang, som fx bæltefiksering, tvangsfodring og tvangsmedicinering, så vil dette ikke blive registreret som tvang. Dette har den konsekvens, at barnet mister retten til klage og til at tale med en patientrådgiver.³²

På BørneTelefonen ses også en gruppe af børn og unge, som ønsker behandling, men hvor forældrene af forskellige årsager ikke billiger. Børn og unge hvis forældre ikke ser – eller ikke tager alvorligt – at de lider psykisk, står dårligt i forhold til at få adgang til behandling, fordi behandling i det psykiatriske system er tæt knyttet til samtykke fra forældremyndighedsindehaverne.

Der er i princippet ingen lovgivningsmæssige begrænsninger for, hvornår børn og unge selvstændigt må opsøge behandling. Det afgørende bliver derfor, om barnet eller den unge kan give samtykke til behandling. I den danske sundhedslov³³ kan et barn, der er fyldt 15 år selv give informeret samtykke til "sædvanlig behandling". Forældrene vil skulle inddrages og informeres, men beslutningen er i sidste ende barnets. Børn under 15 år skal informeres og inddrages i beslutninger vedr. behandling og barnets synspunkter skal tillægges betydning.³⁴

Der er børn og unge, der går rigtig langt for at få adgang til nødvendig behandling.

³⁰ Patienters ret til frit valg er ikke lovfæstet, men følger bl.a. af principperne om medinddragelse i egen sag, som bl.a. kan ses af retssikkerhedslovens § 4

³¹ Sundhedslovens §§ 17-19

³² L 137: Forslag til lov om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien

³³ Lovbkg. nr. 1202 af 14/11/2014 (Sundhedsloven) § 17

³⁴ Sundhedsloven § 20

Jeg har bulimi og depression. Jeg har fortalt det til min mor – hun sagde vi ikke har råd til psykologbehandling. Jeg har sagt det til min lærer, men han spørger ikke ind – jeg tror han håber det bare går over. Jeg har sagt det til min læge – hun sagde man ikke kan få psykologbehandling, hvis man er under 18 år. Jeg har sagt det til sundhedsplejersken på skolen – hun sagde, at hun ikke rigtig havde nogen idéer til hvad jeg skulle gøre ...

Pige 14 år

I det hele taget ser vi en gruppe af især unge piger, der oplever enten ikke at få nødvendig behandling for psykiske problemer, eller at den behandling de tilbydes for dem opleves helt utilstrækkelig – enten fordi der er for lidt, eller fordi behandlingen - pga. vedvarende behandlerskifte - ikke har den fornødne kontinuitet.

Rettigheder i skilsmissecfamilien

Når forældre beslutter sig for, at gå fra hinanden er det som regel børnene, der ender med at skulle flytte frem og tilbage i et eller andet mønster, som er besluttet af forældrene med eller uden inddragelse af barnet. Som barn kan det være svært at udfordre disse ordninger, hvis man ikke trives i dem. Fx fortæller en 9 årig pige i 7-7 ordning, at hun egentlig helst bare vil bo hos mor, men er bange for, at far bliver ked af det og sur, hvis hun siger det. BørneTelefonen taler med unge helt op til 17 år, hvis forældre styrer deres samvær. I nogle tilfælde med trusler om at afskære den unges kontakt med den ene forælder, såfremt den unge insisterer på samvær med den anden forælder.

Børn er tillagt få egentlige rettigheder i forældreansvarsloven, der regulerer spørgsmål om forældremyndighed, bopæl og samvær. Lovens primære formål er at løse uenighed mellem forældrene. Barnet er ikke tillagt partsstatus og har derfor heller ikke de rettigheder, der følger med denne status. Hvis der bliver truffet en afgørelse, som barnet er ked af, har barnet heller ikke klageret. Loven kræver dog, at barnets perspektiv altid belyses og barnet har i den forbindelse ret til at blive hørt – enten direkte ved en børnesamtale eller indirekte via forældrene, eller høring af fx skole, institution eller læge.³⁵

For at imødekomme barnets behov for at have indflydelse på eget liv, har man givet børn en initiativret³⁶, således at et barn, der er fyldt 10 år, kan anmode Statsforvaltningen om at indkalde forældrene til et møde, hvis barnet ikke trives med de beslutninger forældrene, eller myndighederne, har truffet omkring forældremyndighed, bopæl eller samvær. Statsforvaltningen har derefter pligt

³⁵ Forældreansvarslovens § 34, samt Vejledning om forældremyndighed og bopæl, pkt. 4.4.4 og vejledning om samvær, pkt. 4.1.1

³⁶ Forældreansvarslovens § 35

til at indkalde forældrene til et møde, hvor man kan drøfte de forhold, barnet ønsker, at forældrene skal forholde sig til. Statsforvaltningen har dog ingen mulighed for at tvinge forældrene til at møde op. På BørneTelefonen oplyser vi børn om denne initiativret og hjælper barnet videre til www.morogfarskalskilles.dk, hvor barnet let kan udfylde en formular og sende til Statsforvaltningen.

Mine forældre blev skilt da jeg var 5 år. Først boede jeg hos dem begge to på skift, men nu bor jeg mest hos min far. Men jeg vil allerhelst bo hos min mor. Jeg kan bedst lide mit værelse hjemme hos min mor og jeg hader hele tiden at skulle pakke al ting.

Jeg syntes det er svært at snakke med min mor og far om, for de bliver kede af det. Engang blev jeg hentet af politiet hjemme hos min mor, fordi jeg skulle hjem til min far.

Jeg har en veninde i klassen, som er god at snakke med om det. Hun er også skilsmissebarn ligesom mig. Ellers snakker jeg ikke med nogen om det.

Pige 7 år

At forstå sine rettigheder og muligheder som barn i en skilsmissefamilie er til tider en udfordring. Hvad betyder det, at mor og far har fælles forældremyndighed, men at man kun har samvær med den ene? Hvad sker der til et møde på Statsforvaltningen? Hvad er forskel på samvær, forældremyndighed og bopæl?

Jeg bor hos min far, men har bopæl hos min mor. Mine søskende bor også hos far og har også bopæl der. Jeg skal skifte skole og vil gerne til en skole der hvor min far bor. Men så skal jeg skifte bopæl og det vil min mor kun gå med til, hvis mine søskende så får bopæl hos hende. Men så har jeg fået at vide, at de skal skifte skole – og det er jo ikke ok.

Dreng 15 år

I flere tilfælde er forholdene hos den ene forælder meget bekymrende. Måske er der vold, alkohol eller seksuelle overgreb. I sådanne tilfælde kan det fra barnet ses som en løsning, at flytte hjem hos

den anden forælder, og de søger BørneTelefonens råd til, hvordan dette kan iværksættes uden at nogen får kendskab til forholdene i hjemmet. De kan være bekymrede for, hvilke konsekvenser det kan få for den forælder, der efterlades "alene", ligesom de kan være bekymrede for, hvilke konsekvenser det fremadrettet kan få for deres muligheder for samvær.

Mens nogen børn er bekymrede for at få for lidt kontakt med en forælder ser vi også tilfælde, hvor barnet oplever, at der er for meget kontakt. Det kan være at den forælder, der ikke har samvær, opsøger barnet fysisk eller ved at ringe/skrive SMS'er i et omfang, der af barnet opleves som belastende.

Skilsmissebørn står med helt særlige udfordringer, når den ene forælder vælger at flytte langt væk – fx til udlandet. Ét er, at forældrene er blevet enige om en form for samværsordning og transporten i den forbindelse – noget andet er barnets savn og oplevelsen af svigt.

I nogle familier vælger man at dele søskende i forbindelse med en skilsmisse. Det syntes ofte mere at handle om forældrenes behov end de børn, der 'snydes' for en vigtig søskenderelation.

Ikke hjemmeboende søskende har et særligt indblik i familien. Det kan være svært at se sine yngre søskende være centrum i voldsomme konflikter om samvær mellem forældrene, og måske opleve at Statsforvaltningen, eller retten træffer beslutninger, som storesøster eller storebror ikke vurderer, er i børnenes tarv. Man er part, men uden partsrettigheder.

Børns Vilkårs bisidderkorps er ofte en af de muligheder, der drøftes med barnet, og en del vælger også at tage imod muligheden for at få hjælp og støtte fra en person, der hverken er på mor eller fars side, men alene er der for at støtte barnet. Modsat hvad der er tilfældet i de sociale sager, har børn i skilsmissesager ikke en egentlig ret til at have en bisidder med, da bopælsforælderen skal samtykke.³⁷ Det betyder, at BørneTelefonens rådgivere ikke på samme måde kan sikre barnet støtte i form af en bisidder.

Rettigheder i forbindelse med vold, seksuelle krænkelse og vanrøgt

Børnekonventionens art. 19 kræver at børn og unge beskyttes mod vold og overgreb – herunder også psykisk vold. Beskyttelsen gælder overgreb fra forældre, men også fra andre voksne og fra børn.

De sociale myndigheder har en afgørende betydning i forhold til at sikre barnet denne ret til beskyttelse, men det kræver, at de har kendskab til forholdene. I Danmark er dette sikret dels ved pligten til at underrette, som beskrevet ovenfor ³⁸ og dels ved straffelovens regler om 'afværge-

³⁷ Forældreansvarslovens § 3, stk. 1, samt Vejledning om samvær pkt. 21.3.2

³⁸ Se yderligere afsnittet: Rettigheder i forvaltningen

pligt³⁹, hvorefter det er strafbart ikke at gøre, hvad der står i ens magt for at forebygge eller afværge en forbrydelse, som man har kendskab til, der indebærer fare for menneskers liv eller velfærd.

For nogle, særligt dem, der ikke har en ressourceperson i umiddelbar netværk, er opkaldet til BørneTelefonen første skridt på vejen mod at kræve denne beskyttelse.

De fleste af de børn og unge, der fortæller om krænkelser eller vanrøgt i hjemmet eller på anbringelsesstederne, informeres om det ulovlige heri og deres rettigheder og muligheder i den forbindelse. Det er ikke alle børn, der fx ved, at når forældre slår eller truer med at slå, så er der tale om vold og trusler, som er ulovligt,⁴⁰ eller at voksne ikke må have sex med børn og unge under 15 år.⁴¹ De oplyses om underretningspligten – herunder Børns Vilkår's mulighed for at underrette på deres vegne. I tilfælde, hvor det er for svært for barnet at være med til at underrette kommunen, oplyser BørneTelefonen også om, at Børns Vilkår kan skrive en underretning, hvoraf det ikke fremgår hvorfra oplysningerne kommer. I mange tilfælde vil barnet eller den unge også blive oplyst om muligheden for, at få en bisidder fra Børns Vilkår med til efterfølgende møder. Enkelte børn tager imod disse tilbud med det samme, mange skal lige tænke over det først. En del børn er bekymrede for konsekvenserne for dem selv og ikke mindst deres familie, hvis myndighederne får kendskab til deres situation. Den bekymring lytter vi til og presser aldrig barnet til noget.

Offentligt ansatte har som ovenfor beskrevet skærpet underretningspligt. Alligevel ses eksempler på børn, der selv har taget kontakt til en lærer, læge, politiet eller forvaltningen, men hvor det ikke har ført til videre handling. En 15 årig pige fortæller, at hun bor med sin mor og stedfar. Stedfar bliver jævnligt fuld og slår ofte mor og lillebror – samt enkelte gange pigen – når han er beruset. Pigen har talt med en lærer om det og læreren tog kontakt til pigens mor og truede med at underrette, hvis det skulle ske igen, at stedfar slog. Det var pigens mor blevet meget ked af, så nu tør pigen ikke snakke med læreren om det mere.

På BørneTelefonen er der samtaler med børn helt ned til 8 års alderen, der ringer og fortæller, at de ikke får mad hver dag, eller at de skal tage ansvar for yngre søskende i længere tid. Der er også børn, der involveres i forældres kriminalitet.

³⁹ Servicelovens §§ 152 og 153 og Straffelovens § 141

⁴⁰ Straffelovens §§ 144 og 145

⁴¹ Straffelovens §§ 222 og 266

Jeg vil gerne tvangsfjernes. Begge mine forældre slår mig. Der var også engang de truede mig med en kniv. Jeg er løbet hjemmefra nu og jeg har sovet på en bænk nede ved havnen i nat.

Dreng 9 år

Jeg er bange for min veninde bliver slået derhjemme. Hun er tit øm og er ked af det. Men jeg ved ikke hvordan jeg skal snakke med hende om det. Måske bliver hun sur på mig, bliver ked af det eller gør noget dumt. Og hvad nu hvis jeg har ret? Hvad skal der så ske? Hvad skal jeg så gøre?

Pige 16 år

Børn og unge oplever fysisk vold i mange kontekster. En 13 årig nyanbragt pige fortæller, at hendes plejefar har slået hende, en 19 årig dreng på et opholdssted oplever at lederen af opholdsstedet er efter ham og slår og river fat i ham. En del er præget af, at fysisk afstraffelse har været en del af opdragelsesmetoden i hjemmet, eller at enten mor eller far har ydet vold mod dem og/eller andre familiemedlemmer. I sidstnævnte tilfælde syntes der ofte også at være alkoholproblemer i hjemmet. Vold kan også have en ren psykisk karakter – fx at blive ydmyget og nedgjort systematisk. "Må forældre egentlig gerne true med at slå, hvis de nu ikke gør det rigtigt?" spørger en pige på 15 år. Vi ser også flere eksempler på børn, der spærres inde i kortere eller længere perioder.

For børn og unge med flygtninge- eller indvandrebaggrund kan der i tilgift være bekymringer for, om der kan være konsekvenser i forhold til familiens eller familiemedlemmers opholdstilladelse, såfremt overgrebene afsløres.

Jeg har det meget godt derhjemme. Jeg elsker at synge. Men ind imellem slår min mor mig – men der er altid en grund til det og hun slår ikke så hårdt.

Min mor har en kæreste, som jeg ikke kan lide. Han drikker meget og råber af min mor og truer hende. Han skælder også mig ud. Engang måtte min storebror og jeg ringe til politiet. Så hentede de min mors kæreste og han sov på politistationen en nat.

Kommunen har været herhjemme engang – jeg er bange for kommunen. Min storebror er sød og passer på mig.

Pige 9 år

En særskilt problematik er vold i peer-relationer – fx kærestevold (i nogle tilfælde er der også er seksuel vold indblandet), eller vold i tilknytning til mobning. Det kan også dreje sig om vold i søskenderelationer. Mange børn ved, at de voksne ikke må slå. Men er det ok, at blive slået og sparket af sin 9 årige lillebror, som har svært ved at styre sit temperament og hvor mor og far har givet op?

På BørneTelefonen handler en del samtaler om seksuelle overgreb. Variationen er stor, ligesom henvendelserne kommer fra børn og unge i alle aldre og begge køn. For en del er det svært at tale om. Det kan godt tage mere end en samtale at få det sagt. Og endnu flere samtaler, før der kan arbejdes på handlemuligheder. Krænkelserne kan variere fra fuldbyrdet voldtægt til berøringer, eller fx en 8 årig pige, der fortæller at far tager billeder af hende nøgen.

En del overgreb foregår – eller starter – online. Dette er blevet behandlet særskilt i afsnittet ”Rettigheder online/på mobilen”.

På BørneTelefonen møder vi dog til tider børn og unge, der sælger sig selv eller sælges til sex. Fx en 16 årig pige, hvis far sælger hende til seksuelle ydelser. Disse børn skal beskyttes og hjælpes og have at vide, at det, de er udsat for, er forbudt. Det gør ofte en forskel, når rådgiver gør det klart, at det både er ulovligt at købe seksuelle ydelser af personer under 18 år, og at medvirke til at personer under 18 år sælger seksuelle ydelser.⁴²

Der er også tilfælde, hvor den unge selv har ønsket et seksuelt forhold, men hvor forholdet stadig må betragtes som et overgreb, fordi den unge enten er under den seksuelle lavalder eller fordi sek-

⁴² Straffelovens § 224

sualpartneren er i en magtrelation til den unge⁴³ (fx når den unge har et seksuelt forhold til sin lærer). Det særlige i disse forhold er, at den unge typisk ser sig selv som (med)ansvarlig.

En del unge er forvirrede omkring reglerne for seksuel lavalder.⁴⁴ De kan have den forestilling, at det er dem, der gør noget ulovligt, når de som 14 årige har sex (der ses endda eksempler på unge, der er usikre på, om det er lovligt at onanere, når man er under 15). Hvis man som 13 årig tænker, at det man gør, er ulovligt kan det blive en barriere i forhold til at søge fx relevant seksual- og præventionsvejledning.

Rettigheder, når man ikke bliver passet på

Hvis et barns udvikling begrænses, trues eller svigtes fra omsorgsgivernes, primært forældrenes, side på en sådan måde, at deres psykiske helbred eller udvikling kommer i fare er der tale om omsorgssvigt.⁴⁵ Det gælder en stor del, af de børn, der henvender sig til BørneTelefonen. I 2013 registrerede rådgiverne på BørneTelefonen 2.029 samtaler med børn og unge under 18 år, hvor det blev vurderet på baggrund af barnets historie, at barnet eller den unge levede under vilkår, der bragte dets sundhed eller udvikling i fare. Det gjaldt for 9% af samtalerne med piger og 7% af samtalerne med drenge, stigende med alderen. I 668 samtaler blev det vurderet, at der var brug for akut hjælp til barnet eller den unge.

Omsorgssvigt ses i mange sammenhænge. En stor del af samtalerne med omsorgssvigtede børn og unge er refereret i afsnittet: "Rettigheder i forbindelse med vold, seksuelle krænkelser og vanrøgt". I samtaler med børn og unge, der fortæller om omsorgssvigt, vil BørneTelefonen oplyse om muligheden for underretning, ligesom vi ofte vil pege på professionelle omkring barnet, som man kan forvente kender til og handler i forhold til underretningspligten. Børns Vilkår laver selv en del underretninger på vegne af henvendelser til BørneTelefonen, ForældreTelefonen eller sekretariatet. Børns Vilkår kan ikke underrette i alle de mange tilfælde, hvor barnet eller den unge forbliver anonym.

En gruppe, der ikke er fuldt repræsenteret i forrige afsnit, er børn hvis forældre har især alkoholmen også stofmisbrug. På BørneTelefonen snakker vi om, hvem der har ansvar for hvem – at det er de voksne, der skal passe på børn og ikke omvendt. Mange børn og unge går alene med deres oplevelser. De er bange og usikre på, hvad konsekvenserne for dem og deres familie vil blive hvis nogen for kendskab til, hvad der foregår hjemme hos dem.

⁴³ Straffelovens §§ 219 og 223

⁴⁴ Straffelovens § 222

⁴⁵ Bente Boserup m.fl.: Omsorgssvigt

Jeg bor hjemme hos min mor nu. Jeg boede ellers hos en plejefamilie, fordi jeg var blevet tvangsfjernet, men så ville jeg gerne hjem til min mor. Nu ved jeg ikke om jeg har fortrudt.

Min mor er misbruger. Hun sover næsten hele tiden eller ser fjernsyn. Hun køber aldrig ind eller laver mad. Min far giver mig ind imellem penge til mad. Jeg kan godt bo hos ham ind imellem, men kun hvis jeg overholder alle reglerne derhjemme. Men jeg har svært ved altid at overholde alle reglerne og så bliver jeg smidt ud.

Allerhelst vil jeg gerne bare flytte hjemmefra og have et værelse et eller andet sted for mig selv.

Pige 15 år

Selv at skulle tage stilling til, om man som 16 årig vil anbringes kan være et svært valg. BørneTelefonen er en mulighed for at drøfte dette med en udenforstående voksen.

Rettigheder når man er anbragt

ServiceLOVEN indeholder en del selvstændige rettigheder for børn, herunder særlig anbragte børn. Kommunen har endvidere en forpligtelse til aktivt at medvirke til, at de børn og unge, der er fyldt henholdsvis 12 og 15 år, bliver orienteret om de rettigheder de har. Kommunen har endvidere, som ovenfor omtalt, en forpligtelse til at tilbyde anonym rådgivning.

BørneTelefonen får en del henvendelser fra børn, der er anbragt i plejefamilie eller på døgninstitution. Der er ofte tale om komplekse sager med inter-relaterede problemstillinger, samtidigt med at anbragte børn jo også har alle de problemer, som ikke anbragte børn slås med.

En del af de anbragte børn, der kontakter BørneTelefonen ønsker at få tildelt en bisidder fra Børns Vilkår, som kan hjælpe dem i kontakten med myndigheder. En del af disse børn og unge føler sig ikke tilstrækkeligt hørt i forvaltningen. Enkelte ved end ikke, hvorfor de er anbragte.

Jeg har boet i en plejefamilie og det gik rigtig godt. Men min plejemor blev syg og jeg kunne ikke bo der mere. Nu bor jeg i en ny plejefamilie, men der har jeg det ikke godt. Jeg har selv fundet en familie, som gerne vil have mig boende hos dem, men det vil min sagsbehandler ikke have. Kan hun virkelig bestemme det?

Pige 16 år

Den unge over 15 år skal have mulighed for at se og kommentere på de oplysninger, som kommunen har, inden der træffes afgørelse.⁴⁶

Flere børn fortæller, at de mistrives på anbringelsesstedet og ønsker rådgivning omkring deres muligheder for eventuelt at skifte plejefamilie eller deler bekymringer om, hvad de kan gøre, hvis de oplever, at plejeforældrene ikke bryder sig om dem. I de tilfælde, hvor der samtidigt er en begrænset eller problematisk samarbejde mellem barn og forvaltning, bliver oplevelsen af at være prisgivet uhensigtsmæssige betingelser forstærket yderligere. I nogle tilfælde fører det til selvmordstanker og selvmordsforsøg eller anden form for selvskadende adfærd. Som en 15 årig pige udtrykker det: "Jeg kan ikke se frem mere ..."

Børnene er ofte ikke beviste om, at de har klageret⁴⁷. I nogle tilfælde fordi de ikke har fået klagevejledning – i andre tilfælde, fordi det er en uoverkommelig opgave at gennemskue klagesystemet og skrive klagen, eller bare fortælle sagsbehandleren, at man ønsker at klage.

Anbragte børn og unge skal have fast kontakt med en ansat fra forvaltningen som en del af det personrettede tilsyn.⁴⁸ Derudover har barnet både ret til at få en støtteperson fra barnets eget netværk forud for anbringelsen og ret til en bisidder. Det er ikke alle anbragte børn, der ved dette og der ses også tilfælde, hvor fx et anbringelsessted fortæller barnet, at han eller hun ikke har en sagsbehandler.

⁴⁶ Forvaltningslovens § 19

⁴⁷ Servicelovens § 167

⁴⁸ Servicelovens § 70

Jeg har boet i plejefamilie siden jul. Jeg fik slet ikke sagt farvel til min familie – jeg troede bare jeg skulle på besøg, men nu siger min sagsbehandler, at jeg skal bo her i mindst to år. Jeg har det ikke godt. Min plejefar er ikke rar. Han råber og taler grimt til mig og de andre plejebørn, der bor her. Jeg har talt med min kontaktperson, men han siger jeg skal blive boende her.

Dreng 13 år

Anbragte børn bekymrer sig om deres fremtid – bl.a. om de får tilstrækkelig skoleundervisning, hvis undervisningen fx foregår på behandling-/anbringelsesstedet. Der er også anbragte børn, der oplever, at de ikke kan opretholde betydningsfulde fritidsinteresser, fordi anbringelsesstedet/plejefamilien ikke bakker op. Fx en 13 årig pige, hvis plejeforældre ikke bakker op om, at hun går til spejder. Pigen fortæller BørneTelefonen, at det er gennem denne fritidsaktivitet hun lever livet og her hun har venner.⁴⁹

Som anbragt har man ret til samvær og kontakt med forældre og netværk, herunder søskende, bedsteforældre mv., men retten til samvær er også en ret til IKKE at ønske samvær.⁵⁰ En del børn og unge, der henvender sig til BørneTelefonen oplever udfordringer forbundet med kontakten til familien. Nogen oplever, at de bliver "tvunget" til samvær med forældre, som de ikke ønsker, mens andre får afvist ønsker om samvær.

For en del børn er plejeforældre eller personale på anbringelsesstederne reelle livliner, som børnene peger på, når vi i rådgivningen leder efter ressourcepersoner sammen med barnet. Som en 7 årig dreng, der var bange for at skulle hjem på samvær og som med hjælp fra BørneTelefonen fik fortalt dette til sin plejemor.

Prolog

I nærværende rapport har vi beskrevet nogle af de mange historier børn og unge fortæller BørneTelefonen. I hver eneste samtale har en frivillig rådgiver gjort sit bedste for at lytte og hjælpe barnet. Rådgiverne på BørneTelefonen er kun en lille del af det private og professionelle netværk, der skal handle, når børn har det svært.

⁴⁹ Se yderligere vedr. ret til leg og fritid i afsnittene: Rettigheder derhjemme og Rettigheder i skolen

⁵⁰ Servicelovens § 71

Det er ikke børns ansvar, at efterspørge deres rettigheder. Det er de voksnes ansvar at lytte og hjælpe. Uden voksne med vilje og evne til at lytte er børn ilde stedt uagtet om de har rettigheder eller ej.

Bilag - Dataindsamling i Børns Vilkår

Børns Vilkårs rådgivere registrerer ikke-identificerbar information på baggrund af hver enkelt samtale på ForældreTelefonen og BørneTelefonens chat-, SMS og telefonrådgivning, samt registrerer data på baggrund af alle de besvarede breve modtaget i BørneTelefonens brevkasse. Data-mængden er således omfattende.

Ideelt set registreres alle informationer efter hver enkelt samtale, men realiteten er, at mængden af den information, der er tilgængelig efter hver samtale, varierer væsentligt grundet følgende årsager:

- **Brugernes anonymitet:** Brugerne vælger ofte ikke at afsløre alle detaljer om dem selv – især informationer, der kunne føre til identifikation. Identifierbare oplysninger registreres i øvrigt aldrig i rådgivningens registreringssystem af datasikkerhedsmæssige årsager.
- **Samtalernes sensitivitet:** Nogle af samtalerne er så følsomme, at "informationsindsamling" vil være enten kontraindicerende eller meget vanskelig.
- **Samtalernes længde og form:** Samtalerne er for en del meget korte. Det er derfor ikke muligt eller relevant at nå rundt omkring alle forhold.

Yderligere belastes vores datakvalitet af følgende:

- **Henvendelsesårsagernes kompleksitet:** Komplicerede familiemønstre og sammenvævede henvendelsesårsager er oftere reglen end undtagelsen. Som udgangspunkt registreres alle temaer, der behandles i samtalen, dog adskilt som hhv. én primær og op til flere sekundære henvendelsesårsager. Dette komplicerer ind imellem krydsning af forskellige variable.
- **Gentagende kontakt:** Det er en del af vores ydelse i rådgivningen, at brugerne har mulighed for at kontakte os flere gange. Når en bruger er kendt i rådgivningen, eller af rådgiveren, registreres dette. Disse henvendelser indgår som hovedregel ikke i statistikken. Det er imidlertid langt fra altid, at det fremgår af samtalen, at den pågældende bruger har benyttet rådgivningen før. Derfor vil nogle brugere indgå flere gange i statistikken.
- **Manglende data:** Så vidt muligt baserer statistikken sig alene på fyldestgørende data. Det betyder fx, at vi – når vi ser på kønsfordelingen inden for specifikke problemområder – ikke medtager samtaler, hvor kønnet ikke er kendt.
- **Rådgivernes forskellige praksis:** Alle rådgivere introduceres til udfyldelsen af registreringsskemaet i forbindelse med deres oplæring. Alligevel vil de enkelte rådgivere, i et vist omfang, have forskellig praksis og forskellige tolkninger af brugerens historier.